

18 Οκτωβρίου 1991

[Α. ΛΟΙΖΟΥ Π., ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Χ^Τ ΤΣΑΓΓΑΡΗΣ, Δ/στές]

ΔΟΜΝΑ ΝΙΚΟΛΑ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ,

Εφεσείουσα,

v.

ΑΘΗΝΑΙΔΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ & ΑΛΛΗΣ,

Εφεσιβλήτων,

(Πολιτική Έφεση Αρ. 7435).

Πολιτική Δικονομία — Τροποποίηση δικογράφων — Αίτηση καταχωρήθηκε μετά την έναρξη της ακρόασης και αφού είχαν ακουσθεί επτά μάρτυρες, σε υπόθεση όπου είχε διεξαχθεί επιτόπια έρευνα από το Κτηματολόγιο — Η σύγχρονη τάση είναι ότι η τροποποίηση πρέπει να επιτρέπεται ακόμη και αν αυτή είναι αποτέλεσμα αμέλειας ή καθυστέρησης, νοουμένου ότι δεν θα προκληθεί αδικία στην άλλη πλευρά που δεν θα μπορούσε να αποζημιωθεί με χρήμα. 5

Μετά την έναρξη της ακρόασης σε υπόθεση όπου είχε διεξαχθεί επιτόπια έρευνα από το Κτηματολόγιο με βάση τα δικόγραφα, και αφού είχαν ακουσθεί επτά μάρτυρες της, η εφεσείουσα ζήτησε άδεια για να τροποποιήσει την έκθεση απαιτήσεώς της, ώστε αυτή να συνάδει με την δοθείσα μαρτυρία, ήτοι την ύπαρξη ενός προικοσυμφώνου. Το πρωτόδικο Δικαστήριο, αφού βρήκε ότι η αναγκαιότητα για την τροποποίηση έπρεπε να ήταν έκδηλη πολύ πριν από την έναρξη της ακρόασης, έκρινε ότι οι εφεσιβλήτοι θα εξημιούντο δυσμενώς αν η τροποποίηση επιτρεπόταν και η αδικία που θα τους εγίνετο δεν μπορούσε να αποζημιωθεί με έξοδα ή άλλως πως. 10 15

Αποφασίσθηκε ότι:

(α) Αναμφίβολα η σύγχρονη τάση είναι τα Δικαστήρια να επιτρέπουν τροποποιήσεις στις κατάλληλες υποθέσεις ακόμη και όταν τέτοια τροποποίηση είναι αποτέλεσμα αμέλειας ή καθυστέρησης, νοουμένου βέβαια ότι δεν θα προκληθεί αδικία στην άλλη πλευρά που δεν θα μπορούσε να αποζημιωθεί με χρήμα. 20

(β) Στην παρούσα υπόθεση, η άδεια για τροποποίηση ήταν αναγκαία για να αποδοθεί δικαιοσύνη στους διαδίκους και η δυσχέρεια που θα μπορούσε να προκληθεί, χωρίς αμφιβολία μπορούσε, όπως φαινόταν από τα γεγονότα, να αποζημιωθεί με την καταβολή 25

1 Α.Α.Δ. Χριστοδούλου ν. Χριστοδούλου & άλλης

των εξόδων που θα χάνονταν λόγω της τροποποίησης.

Η έφεση επιτράπηκε με έξοδα. Τα έξοδα που θα χάνονταν λόγω της τροποποίησης θα βαρύνουν την εφεσείουσα .

5 Υποθέσεις που αναφέρθηκαν:

G.L. Baker, Ltd. v. Medway Building & Suppliers Ltd. [1958] 1 W.L.R. 1231.

Cropper v. Smith [1884] 26 Ch. D. 700.

10 *Clarapede & Co. v. Commercial Union Association (1883) 32 W.R. 262.*

Tsiappas v. The Republic (1974) 1 C.L.R. 167.

Courtis v. Iasonides (1970) 1 C.L.R. 180.

Germanos v. Christodoulou and Another (1983) 1 C.L.R. 875.

Pourikkos v. Fevzi (1963) 2 C.L.R. 24.

15 *Nicolaides and Another v. Yerolemi (1980) 1 C.L.R. 1.*

Associated Leisure Ltd. and Others v. Associated Newspapers Ltd. [1970] 2 All E.R. 754.

Έφεση.

20 Έφεση από την ενάγουσα κατά της διαταγής του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λεμεσού (Φρ. Νικολαΐδης, Α.Ε.Δ.) που δόθηκε στις 2 Ιουλίου, 1987 (Αρ. Αγωγής 2267/84) με την οποία η αίτηση της για τροποποίηση της εκθέσεως απαιτήσεως απορρίφθηκε.

Αιμ. Θεοδούλου, για την εφεσείουσα.

25 *Ν. Κληρίδης, για την εφεσίβλητη.*

Cur. adv. vult.

Α. ΛΟΙΖΟΥ, Π. ανάγνωσε την απόφαση του Δικαστηρίου. Κατά τη διάρκεια της ακροάσεως της αγωγής την οποία η εφεσείουσα εκίνησε εναντίον της εφεσιβλήτου και

ενός άλλου προσώπου εναντίον του οποίου αποσύρθηκε η αγωγή και η έφεση, διότι έκτοτε έχει αποβιώσει, και με την οποία ζητείτο διαταγή για την εγγραφή στο όνομα της ενός τεμαχίου γης στο Σούνι Ζανατζιάς, υποβλήθηκε από μέρους της εφεσεύουσας αίτηση στο πρωτόδικο Δικαστήριο για τροποποίηση της εκθέσεως απαιτήσεως. 5

Η ζητηθείσα τροποποίηση απέβλεπε στη διαγραφή της παραγράφου 1 της εκθέσεως απαιτήσεως και της αντικαταστάσεως της με την ακόλουθη νέα παράγραφο:

"1. Η Ενάγουσα ήτο και εξακολουθεί να είναι, κατά πάντα ουσιώδη χρόνον δια τους σκοπούς της παρούσης αγωγής, η ιδιοκτήτρια και/ή κάτοχος και/ή το πρόσωπον το δικαιούμενον εις εγγραφήν ενός κτήματος εκτάσεως 9 σκαλών και 2 προσταθιών με 28 χαρουπιές και 1 ελιάν εις την περιοχή του χωριού Σούνι-Ζανατζιά (Φύλλον/Σχέδιον 53/20 τεμάχιον 37B (ως τούτο ηριθμήθη υπό του Κτηματολογίου) δυνάμει δωρεάς και/ή προικός παρά του Γεώργιου Μ. Χρυσταλλούς κατά ή περί τον Δεκέμβριον του έτους 1935 και/ή δυνάμει κατοχής και/ή εχθρικής κατοχής και/ή δια την υπό του νόμου προνοουμένην περίοδον παραγραφής και/ή κατοχής. Ο Γεώργιος Μ. Χρυσταλλούς κατείχε το κτήμα τούτο δυνάμει κληρονομίας και/ή δυνάμει κληρονομίας και διανομής παρά της αδελφής του Παναγιωτούς Χριστοφή η οποία απέθανε κατά ή περί την 15/5/29." 10
15
20
25

Και επίσης όπως οι λέξεις:

"παρά της θείας της" εις την τρίτην γραμμήν της παραγράφου (α), της αξιώσεως της εναγούσης εναντίον των εναγομένων, αντικατασταθούν δια των λέξεων:

<και/ή προικός παρά του Γεωργίου Μ. Χρυσταλλούς κατά ή περί τον Δεκέμβριον του έτους 1935 και/ή δυνάμει κατοχής και/ή εχθρικής κατοχής και/ή δια την υπό του νόμου προνοουμένην περίοδον παραγραφής και/ή κατοχής.> 30

Η αίτηση αυτή κατέστη αναγκαία από την απάντηση που έδωσε μάρτυρας που κλήθηκε από την ενάγουσα όταν αναφέρθηκε στην ύπαρξη προικοσυμφώνου σχετικά με το επίδικο κτήμα.

5 Στην αίτηση αυτή καταχωρήθηκε ένσταση εκ μέρους των εναγομένων. Μεταξύ των γεγονότων τα οποία επικαλούνται προς υποστήριξη αυτής αναφέρουν ότι είχε εν τω μεταξύ διεξαχθεί επιτόπια εξέταση από τη Κτηματολόγιο, είχαν καταθέσει επτά μάρτυρες της ενάγουσας κατά τη
10 διάρκεια δύο ημερών ακροάσεως και η υπόθεση ήτο ορισμένη ήδη για συνέχιση της ακροάσεως. Επιπλέον ότι οι αιτούμενες τροποποιήσεις αντίβαιναν προς τη μαρτυρία που δόθηκε και τελικά ότι είχε καταχωρηθεί παρόμοια περιήτου αίτηση η οποία αποσύρθηκε.

15 Ο πρωτόδικος Δικαστής αφού ανέλυσε τα επιχειρήματα που προβλήθηκαν και από τις δύο πλευρές, αναφέρθηκε στη Διαταγή 25, κανόνα 1, των περί Πολιτικής Δικονομίας Κανόνων, με την οποία προβλέπεται ότι το Δικαστήριο ή Δικαστής μπορεί σε οποιοδήποτε στάδιο της
20 διαδικασίας να επιτρέψει σε οποιοδήποτε διάδικο να μεταβάλει ή τροποποιήσει την οπισθογράφιση ή τα δικόγραφα του κατά τέτοιο τρόπο και με τέτοιους όρους που θα ήταν δίκαιοι, και όλες αυτές οι τροποποιήσεις πρέπει να γίνονται όπως θα ήταν αναγκαίο προς τον σκοπό καθορι-
25 σμού των πραγματικών ζητημάτων τα οποία αμφισβητούνται μεταξύ των διαδίκων. Αναφέρθηκε δε σε σειρά αυθεντιών Αγγλικών και Κυπριακών, στις οποίες το θέμα της άσκησης από ένα Δικαστήριο της ευρείας διακριτικής ευχέρειας την οποία του παρέχει η πιο πάνω Διαταγή σε
30 σχέση με την παραχώρηση άδειας τροποποίησης και τις αρχές που διέπουν το θέμα αυτό. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε τις ακόλουθες: *G.L. Baker, Ltd., v. Medway Building & Suppliers, Ltd.* [1958]1 W.L.R. 1231, *Cropper v. Smith* [1884] 26 Ch.D. 700 στις σελ. 710-711, *Clarapede & Co., v.*
35 *Commercial Union Association* (1883)32 WR 262, *Tsiappas v. The Republic* (1974)1 C.L.R. 167. *Courtis v. Iasonides* (1970)1 C.L.R. 180. *Germanos v. Christodoulou & Another* (1983)1 C.L.R. 875. *Pourikkos v. Fevzi* (1963)2 C.L.R. 24.

Nicolaidis & Another v. Yerolemi (1980)1 C.L.R. 1.
Associated Leisure Ltd., and Others v. Associated Newspapers Ltd [1970] 2 All E.R. 754.

Ο πρωτόδικος Δικαστής κατέληξε στο συμπέρασμα 5
ότι, μια και η αίτηση για τροποποίηση έγινε μετά την
ακρόαση επτά μαρτύρων και μετά που είχε διεξαχθεί επι-
τόπια εξέταξη από το Κτηματολόγιο που όπως ήταν φυσι-
κό, στηρίχθηκε πάνω στα δικόγραφα όπως ήσαν τότε, αν
επιτρέπεται η τροποποίηση στο στάδιο αυτό θα ήταν κατά
πάσαν πιθανότητα αναγκαία μια νέα επιτόπια έρευνα και 10
μια και η αναγκαιότητα για την τροποποίηση έπρεπε να
ήτο έκδηλη πολύ πριν από την ακρόαση, παρόλο που φά-
νηκε μετά τη μαρτυρία του αδελφού της ενάγουσας, ο
οποίος κατέθεσε για την ύπαρξη ενός προικοσυμφώνου,
οι εναγόμενοι θα εξημιούνται δυσμενώς αν η τροποποίηση 15
εδίδετο και η αδικία η οποία θα εγίνετο σε αυτούς δεν
μπορούσε να αποζημιωθεί με έξοδα ή άλλως πως.

Στην υπόθεση *Nicolaidis v. Yerolemi* (1980)1 C.L.R. 1,
το Ανώτατο Δικαστήριο υιοθετήθηκε αυτό που ο Λόρδος
Denning M.R. είπε στην υπόθεση *Associated Leisure Ltd.,* 20
and Others v. Associated Newspapers Ltd.[1970] 2 All E.R.
754, στην οποία ανέφερε τα πιο κάτω:

"I start with the principle, well settled, that an
amendment ought to be allowed even if it comes late, if it
is necessary to do justice between the parties, so long as 25
any hardship done thereby can be compensated in
money. That principle applies here."

Η ελεύθερη απόδοση του πιο πάνω στα Ελληνικά είναι
η πιο κάτω:

"Ξεκινώ με την αρχή, την καλά καθιερωμένη, ότι μια 30
τροποποίηση πρέπει να επιτρέπεται έστω και αν ζητεί-
ται αργά, εάν είναι αναγκαία για να αποδοθεί δικαιο-
σύνη μεταξύ των διαδίκων, μια και οποιαδήποτε δυσχέ-
ρεια προκληθεί από αυτή μπορεί να αποζημιωθεί με 35
χρήμα. Αυτή η αρχή ισχύει εδώ."

5 Αναμφίβολα η σύγχρονη τάση, όπως βγαίνει από τη σχετική νομολογία, είναι τα Δικαστήρια να επιτρέπουν τροποποιήσεις στις κατάλληλες υποθέσεις ακόμη και όταν μια τέτοια τροποποίηση είναι αποτέλεσμα αμέλειας ή καθυστέρησης νοουμένου βέβαια ότι δεν θα προκληθεί αδικία στην άλλη πλευρά που δεν θα μπορούσε να αποζημιωθεί με χρήμα.

10 Έχουμε εξετάσει όλα τα περιστατικά της υποθέσεως και έχουμε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι με βάση τις αρχές που διέπουν την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας του Δικαστηρίου αναφορικά με την τροποποίηση δικογράφων δεν εδικαιολογείτο από τα γεγονότα η άσκηση της διακριτικής ευχέρειας του πρωτόδικου Δικαστή εναντίον των εφεσειόντων. Μια τέτοια άδεια για τροποποίηση των 15 δικογράφων ήταν αναγκαία για να αποδοθεί δικαιοσύνη στους διαδίκους και η δυσχέρεια που θα μπορούσε να προκληθεί, χωρίς αμφιβολία μπορούσε, όπως φαίνεται από τα γεγονότα, να αποζημιωθεί με την καταβολή των εξόδων που θα χαθούν λόγω της τροποποίησης.

20 Η έφεση επομένως επιτρέπεται με έξοδα υπέρ της εφεσείουσας. Τα έξοδα όμως τα οποία θα χαθούν λόγω της τροποποίησης να βαρύνουν εν πάση περιπτώσει την εφεσείουσα.

Η έφεση επιτρέπεται με έξοδα υπέρ της εφεσείουσας.